

La millora del Llobregat potencia la seva vocació social

Diverses actuacions situen el riu com a eix central dels espais verds metropolitans

M VÍCTOR FÚSER
Àrea Monogràfica

Com l'aigua que sempre flueix, el Llobregat ha anat transformant la seva essència amb el pas dels anys. Si fins fa unes dècades era bàsicament un eix industrial i de comunicacions, el tram metropolità del riu està evolucionant ara cap a un ecosistema de gran potencialitat ecològica i paisatgística i amb una forta vocació social. Això ha estat possible gràcies a l'impuls del Consorci per a la Recuperació i la Conservació del Riu Llobregat, que ha invertit més de 25 milions d'euros en els últims quatre anys i mig gràcies a una acció conjunta que està coordinada per l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) i inclou el Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona i el Consell Comarcal del Baix Llobregat, així com la Unió Europea, que hi ha participat amb més de mig milió d'euros a través del Fons Feder.

El tram metropolità del Llobregat té una longitud de 30 quilòmetres entre el congost de Martorell i el mar, cosa que representa més de 1.000 hectàrees d'espai fluvial pertanyents a 15 municipis diferents, amb una població conjunta que supera els 700.000 habitants. Aquesta important població s'acosta als dos milions i mig si s'incorpora a Barcelona, que compta amb un petit tram fluvial a la part nord. Les actuacions que s'estan portant a terme mostren una doble perspectiva, tant social com ambiental. **"En el primer cas, el tram metropolità del riu es presenta com un espai d'oportunitat no urbanitzat, de gran escala, capaç de generar noves connexions i relacions entre els municipis"**, explica Ramon Torra, gerent de l'AMB.

Un espai que representa un tipus de paisatge singular, que no té precedents a l'àrea metropolitana pel que fa a la capacitat i la qualitat que ofereix per a l'oci a l'aire lliure dels ciutadans. Però, a la vegada que acosten el Llobregat al ciutadà, les actuacions de millora també van dirigides a brindar respostes ambientals de gran valor estratègic, com la millora del cycle de l'aigua i el desenvolupament de la connectivitat ecològica. **"Els dos enfocaments són compatibles i fins i tot es necessiten si de veritat volem atorgar a aquest espai flu-**

vial una posició de centralitat dins del sistema d'espais verds metropolitans", afegeix Torra.

VALORS NATURALS

El projecte de millora va començar el 2006, quan es van dividir les actuacions entre dos trams del riu. El primer comprenia des del pont del Diable de Martorell fins a l'aiguamoll del Llobregat, en la seva confluència amb la riera de Rubí, en un total de 8,1 quilòmetres de riu. Els objectius principals que afecten aquest àmbit estan vinculats amb la millora ambiental del riu, ja que potencien i milloren la seva funció de connector ecològic i recuperen els seus valors naturals i la biodiversitat. A nivell paisatgístic, les plantacions s'han organitzat per poder millorar la integració de les zones urbanes i les grans infraestructures de transport.

També s'ha apostat per l'optimització de la recàrrega de les aigües subterrànies mitjançant diverses estratègies. Un exemple és l'actuació al meandre de Can Albareda, ubicat al nord d'aquest primer tram, on s'han recuperat les velles basses d'infiltració per a la cubeta de Sant Andreu, que prenen aigua del riu per després infiltrar-la al subsòl a nivell freàtic, amb l'objectiu de compensar l'elevada explotació a què estan sotmeses les aigües subterrànies.

MILLORA DE L'ACCESSIBILITAT

El segon tram d'actuació que es va definir inclou 6,5 quilòmetres des del viaducte de la línia d'alta velocitat a Sant Joan Despí fins al pont de Mercabarna. Una zona molt condicionada per les grans infraestructures de transport que transcorren paral·leles al riu i que actuen com a autèntiques barreres ambientals, així com socials. Per això, els projectes s'han centrat a trencar el confinament del sistema fluvial i a millorar l'accessibilitat definint i creant portes d'entrada des dels municipis pròxims.

Un factor determinant ha estat la presa de mesures per millorar la morfologia fluvial, amb la incorporació a les zones annexes al cabal de deflectors fluvials, la finalitat del qual és tornar la configuració natural de meandres del riu. Aquests deflectors estan, a més, plantats amb agrupacions de vegetació de ribera que tenen com a funció expandir-se gradualment.

Actuacions paisatgístiques i socials en un dels trams metropolitans del riu Llobregat.

les possibilitats

ESPORT I CONTACTE AMB LA NATURESA A L'ESPAI FLUVIAL

Oci, descans i educació

EL GRAN ESPAI obert que genera el riu Llobregat presenta un gran potencial com a territori per a l'oci, el descans i l'educació ambiental, així com un element de relació entre els municipis. Dins d'un marc que facilita la pràctica de l'esport i el contacte amb la naturalesa es potencia, a més, el desenvolupament d'altres activitats, com, per exemple, l'agricultura ecològica i la recreativa, que tenen un gran èxit en determinats estrats socials de la població.

Amb l'objectiu de fer més accessibles per als habitants els nous espais verds, s'està portant a terme una estratègia d'accés des de tots els municipis de la ribera al parc fluvial i també la comunicació entre aquests municipis a través del riu. Per això s'han adequat camins per a vianants i carrils per a bicicletes. L'accés per a vehicles de motor es restringeix a les activitats agrícoles i de manteniment. Aquests camins també es connecten amb les xarxes de transport públic i s'han disposat alguns petits aparcaments per a vehicles privats i autobusos.

Actualment, el Llobregat disposa d'un camí continu habilitat per a la circulació de bicicletes entre el Pont del Diable a Martorell fins al sistema de platges metropolitanas. Aquest recorregut, de més de 30 quilòmetres, s'estén per la pràctica totalitat de tots dos marges del riu i inclou passos de vianants per travessar el lliit. Es tracta d'un recorregut per un paisatge de gran riquesa en biodiversitat i elements de patrimoni històric i cultural amb destacats punts d'interès.

Aquestes mesures, que aniran evolucionant progressivament, estan orientades a la gradual millora del problema de la incisió del riu, afavoreixen la infiltració natural a l'aqüífer i diversifiquen els hàbitats tant terrestres com aquàtics.

100.000 ARBRES PLANTATS

També destaca la inversió feta en vegetació en les dues fases i el compromís d'institucions, com per exemple l'Associació d'Amics de la UPC, per promoure noves plantacions destinades a la compensació de les seves emissions de diòxid de carboni (CO₂). En total, en els últims quatre anys i mig s'han plantat més de 100.000 arbres i altres espècies de vegetació associada a l'entorn natural del riu.

En aquest sentit, les plantacions de vegetació estan concebudes per complir diversos objectius. En primer lloc, són una manera de millorar la qualitat ambiental de l'entorn fluvial i recuperar el conjunt de la vegetació típica que havia desaparegut per l'impacte de l'activitat humana. Per una altra part, són actuacions que reforcen el caràcter de connector ecològic que té el riu Llobregat respecte als grans espais oberts metropolitans, com la costa, el Delta, el Garraf, l'Ordal i Collserola. ©